

Hà Nam: bảo tồn và phát triển giống gà Móng Tiên Phong

Là giống gà duy nhất có tên trong sách Đỏ Việt Nam, gà Móng Tiên Phong có đặc điểm chỉ thích nghi với khí hậu, thổ nhưỡng của xã Tiên Phong (Duy Tiên, Hà Nam). Tuy nhiên, hiện nay gà Móng Tiên Phong đang đứng trước nguy cơ mai một bộ gen thuần chủng, rất cần được bảo tồn và phát triển.

Giống gà duy nhất có tên trong sách Đỏ

Năm 2003, trong một lần khảo sát thực trạng nuôi gà ở xã Tiên Phong, một cán bộ Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Hà Nam đã vô tình phát hiện ra giống gà khác lạ, sau đó đưa đến Viện Chăn nuôi để xét nghiệm. Kết quả là, gen của giống gà Móng thuộc loại quý hiếm. Ngay trong năm đó, gà Móng được ghi vào sách Đỏ Việt Nam. Được liệt vào sách Đỏ nhưng giống gà này được người dân Tiên Phong nuôi phổ biến và là loài vật duy nhất không bị cấm nuôi, buôn bán, vận chuyển theo quy định về bảo tồn. Hiện tại, xã Tiên Phong có gần 95% số hộ nuôi gà, với khoảng 22.000 gà mái đẻ. Hộ ít thì vài chục con, hộ nhiều thì hàng nghìn con.

Các nghiên cứu cho thấy, giống gà này có từ thời xưa, dân làng nuôi rồi nhân giống hết đời này qua đời khác. Đây là giống gà rất dễ nuôi, chỉ ăn lúa, ngô, khoai, sắn nghiền, vì thế chất lượng thịt thơm ngon, da giòn, không mỡ. Sau 7 tháng, gà trống đạt 3,5-4 kg, gà mái 2,5-3 kg. Giống gà này có đặc điểm con trống màu đỏ tía, chân to, vẩy thẳng hàng, gà mái lông trắng nhạt. Sau 7-8 tháng, gà Móng bắt đầu đẻ, trung bình gà mái đẻ 200-230 trứng/năm.

Do điều kiện địa hình, thổ nhưỡng đặc thù, nên xã Tiên Phong, huyện Duy Tiên, tỉnh Hà Nam hiện nay là nơi duy nhất nuôi được giống gà Móng thuần chủng - giống gà với nguồn gen quý ở Việt Nam. Chỉ giống gà Móng nuôi trên

địa bàn xã Tiên Phong mới đảm bảo được chất lượng thịt thơm ngon mà giống gà Móng nuôi ở các xã khác không thể sánh bằng. Trên địa bàn xã Tiên Phong hiện có 724 hộ (trên tổng số 814 hộ của xã) chăn nuôi gà Móng (chiếm khoảng 94%). Tổng số gà Móng ở Tiên Phong là gần 30.000 con, trong đó gà mái sinh sản chiếm khoảng 22.000 con, còn lại là gà trống và lớp gà kế cận.

Giống gà Móng

Trong những năm gần đây, chăn nuôi gà Móng đã trở thành nguồn thu nhập chính cho người nông dân ở xã Tiên Phong. Theo báo cáo tổng kết năm 2012 do địa phương cung cấp, hàng năm chỉ riêng chăn nuôi gà Móng đã đem lại trên 10 tỷ đồng, góp phần mạnh mẽ trong việc phát triển kinh tế của xã.

Giống gà cần được bảo tồn và phát triển

Để bảo tồn và lưu giữ nguồn gen quý gà Móng, năm 2004, xã Tiên Phong đã lập Hiệp

Gà Móng mới ấp nở

hội chăn nuôi và bảo tồn giống gà Móng Tiên Phong. Hiện nay, Hiệp hội có 724 hộ chăn nuôi tham gia, tất cả các hộ chăn nuôi đều bảo đảm yếu tố khoa học và kỹ thuật để bảo tồn và phát triển giống gà Móng. Hàng năm, nhờ có sự quan tâm của Trung ương, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Hà Nam, nên việc tiêm phòng dịch cho gà Móng thường xuyên được thực hiện hiệu quả. Đặc biệt, tính đến thời điểm này, gà Móng tại xã Tiên Phong chưa bao giờ bị dịch H5N1 và cũng chưa bao giờ xảy ra dịch bệnh trên diện rộng. Đây có thể được coi là một ưu thế của gà Móng Tiên Phong so với các giống gà khác.

Tuy nhiên, hoạt động chăn nuôi, kinh doanh gà Móng Tiên Phong hiện nay cũng đang đứng trước những khó khăn không nhỏ:

Thứ nhất, việc bảo tồn và giữ gìn nguồn gen quý gà Móng Tiên Phong hiện nay đang gặp

rất nhiều khó khăn do số lượng gà thuần chủng không nhiều, một số hộ nuôi gà theo mục đích kinh doanh đã lai giữa các giống gà địa phương khác và gà Móng Tiên Phong để cho giống khỏe hơn, đẻ nhiều hơn, việc chăn nuôi dễ dàng, thuận lợi hơn. Tuy việc lai tạo này tạo điều kiện thuận lợi cho việc chăn nuôi trên diện rộng, đại trà, nhưng đã làm cho giống gà Móng Tiên Phong thuần chủng không còn nhiều, chất lượng cũng giảm xuống. Bởi vậy, vấn đề bảo tồn và phát triển nguồn gen thuần chủng của giống gà này trở nên khá cấp thiết.

Thứ hai, trên thị trường đã xảy ra tình trạng các địa phương khác nuôi gà Móng và đánh đồng với giống gà Móng Tiên Phong trong khi chất lượng kém hơn nhiều, làm mất uy tín của sản phẩm.

Thứ ba, việc nuôi gà Móng Tiên Phong đa số vẫn nuôi theo hình thức nhỏ lẻ, kỹ thuật chăm sóc gà vẫn dựa vào kinh nghiệm truyền thống, chưa áp dụng tiến

bộ khoa học và kỹ thuật vào sản xuất chăn nuôi.

Trước thực trạng đó, ngành KH&CN Hà Nam đã đề xuất và được phê duyệt thực hiện Dự án tạo lập, quản lý và phát triển nhãn hiệu chứng nhận gà Móng Tiên Phong cho sản phẩm gà Móng của xã Tiên Phong, huyện Duy Tiên, tỉnh Hà Nam. Mục tiêu của Dự án là điều tra, khảo sát, thống kê chuẩn xác về hiện trạng việc chăn nuôi, kinh doanh gà Móng Tiên Phong trên địa bàn xã, từ đó xây dựng một chiến lược phát triển đồng bộ, góp phần bảo tồn nguồn gen giống gà quý này, đồng thời góp phần nâng cao thu nhập, nâng cao chất lượng cuộc sống cho người nông dân trên địa bàn xã Tiên Phong.

Xây dựng nhãn hiệu chứng nhận “Gà móng Tiên Phong” cho sản phẩm gà Móng sẽ là tiền đề quan trọng cho quá trình thâm nhập và mở rộng thị trường trong nước cũng như xuất khẩu đến các thị trường nước ngoài. Không những thế còn giúp bảo tồn, phát triển nguồn gen thuần chủng của giống gà quý này. Mặt khác, khi thương hiệu Gà móng Tiên Phong có vị thế trên thị trường sẽ giúp mở rộng sản xuất, kinh doanh, tạo thêm việc làm và tăng thu nhập cho người lao động, cũng như góp phần thực hiện các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của huyện Duy Tiên, tỉnh Hà Nam ■

HH